

להבות אש קודש פרשת לך לך

לקט מתורתם של קדושי ושרידי השואה

שמירת קול האותיות¹

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל־אַבְרָהָם שְׂרִי אֶשְׁתֶּךָ לְאִתְּךָא אֶת־שְׁמָה שְׂרִי כִּי שְׂרָה שְׁמָה (בראשית י"ז ט"ו)

א"ר יהושע בן קרחה, יו"ד שנטל הקב"ה משרי נחלק חציו לשרה וחציו לאברהם. אמר רבי שמעון בן יוחאי, יו"ד שנטל הקב"ה משרי היה טס ופורח לפני כסאו של הקב"ה, אמר לפניו רבש"ע בשביל שאני קטנה שבאותיות הוצאתני משרה הצדקת. א"ל הקב"ה, לשעבר היית משמה של נקבה ובסופן של אותיות, עכשיו אני נותנד בשמו של זכר ובראשן של אותיות, שנאמר (במדבר י"ג) ויקרא משה להושע בן נון יהושע. א"ר מנא לשעבר היתה שרי לעצמה, עכשיו תהא היא שרה לכל באי העולם. (בראשית רבה מ"ו א')

מבאר מהלך נפלא ועמוק הרב חיים אפרים זיציק זצ"ל בספרו תורת הנפש בפרשתנו וזלה"ק:

...יו"ד זו לא על עצמה בלבד יצאה, אלא על כלל האותיות כולן יצאה לדרוש ולתבוע את עלבונן וצורך תקונן למועד הנכון ובמקום המתאים. הבה נראה כמה אותיות אף פרשיות וחלקים שלמים שבתורה, איך הם טסים מתאוננים וקובלים לפני הקב"ה על שטרם תוקנו, לטשו והוארו כל צרכם, שעוד טרם נתגלה אורם והדרם לעיני הבריות, עוד טרם בקע אורם, כפי שהותווה והושם בהם בסדר היצירה הראשונה, כיום אומר ה' יהי אור! כי במאמר [זה] גנוז הציווי של גילוי והשיפת האורות הגדולים שהושמו בכל אות ואות שבתורה, צווי שהוטל עלינו מקדמת דנא, והוא גילוי אור השמימי המוסתר בכל אות ומאמר שבתורה בהתאם לצרכו ודרגתו של כל דור ודור, וכמ"ש מר"ח [וכמו שאמרו מרב חיים] וולוין זצ"ל שבכל דור ודור התוו מן השמים מדה של [סייעתא דשמיא] וכל מי שרוצה, יבוא ויבחר בה, וישתמש בה ויתעלה בה, ויעלה את כל הדור אתו.

ותביעה זו וציווי זה של גילוי אורות התורה, מוטלת על כל יחיד ויחיד, שבהתאם למשימה השמימית שהותוותה לו, יגלה ויחדש ויבחיך ויבחר איזו אות איזו פרשה, שיפתח איזה 'מנעול' של אות אחת, או פרשה אחת שבתורה שכנוסה וחתומה, ניתנה לרשות בני אדם ליהנות ולהשתעשע באור י-ה האין סופי שבה. כי כל אחד כפי מדרתו ויכולתו מהובתו היא להצמיד לו מימרא, פסוק וחלק התורה², לצחצחו ולהבחיך, לקרוע בו הלון שממנו יבקע אור שמימי, אור תורה למעשה. ונמשלה התורה למי הים האין סופיים, והאדם

¹ עריכת הגליון והלימוד בו לקיים מצות בוראי יתברך, ולעילוי נשמות הורי היקרים אודים מוצלים מאש, אבי מורי ר' מנחם אהרן ב"ר טוביה ז"ל, אמי הוה בת ר' יהודה ז"ל. הותני הרב מנחם ב"ר יצחק (חבה) חותנתי וזבה בת רבקה ז"ל ובנם משה יצחק ז"ל. פינגא סוף בת ר' יעקב זאב ז"ל היא ובעלה הרב יחזקאל ב"ר אפרים שמואל (ריבל) אודים מוצלים מאש נפטרו ללא זש"ק. יהודה הי"ד בן הרב מרדכי יבלחטו"א (דימנטמן).

הרב חיים קלמן ב"ר נתן נטע (שלנר) זצ"ל נפטר ללא זש"ק בי"א במרחשוון. זכה להשאיר שמו בעולם בשני ספרים שכתב 'פיטטיא דאורייתא'. אביא פרפרת אחת ממנו (ח"ב עמ' קי"ז) על הכתוב (איוב ה' ז') 'כִּי־אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד'. אמר רבי אלעזר כל אדם לעמל נברא שנאמר אדם לעמל יולד, איני יודע אם לעמל פה וכו'...הוא אמר לעמל תורה נברא (סנהדרין צ"ט ע"ב). כותב הרב שלנר זצ"ל והדברים מרומזים בקרא, לעמל גימטריה כמספר קטן טו"ב, ואין טוב אלא תורה שנאמר כי לקח טוב"ב נתתי לכם תורת את תעזובו (אבות פ"ו ג'). הרב דוד ב"ר חיים זצ"ל (פוקס). אהובה לאה בת הרב שמעון יבלחטו"א (קלרמן).

לעילוי נשמות החללים הקדושים במלחמת 'הרבות ברזל' ולהחזרתם של שרידי החטופים בריאים ושלמים במהרה. קובץ זה מוקדש באהבה לטני ילדי הגדולים התאומים, הבכור פדואל יחזקאל נ"י, הנמצא בימים אלו באזורי הלחימה עם חבריו הי"ו לאוי"ט, ולבתי היקרה צופיה מאירה ומשפחתה, שזכתה להקים בחסד ה' יתברך. השבת י"ג במרחשוון תש"ח יום הולדתם, כפי שנוצלו בזמנו בשבת קודש פרשת לך לך.

² נראה לענ"ד שצ"ל בתורה. במאמרו הביא הרב דוגמאות ליחידים ענקים שהכיר והאירו את הדור, ב'מאמר' למשל החפץ חיים ב'מקצוע' של לשון הרע, רבי יוסף יוזל הורביץ מנובחרדוק במדת הבטחון, וגם ב'מצדיקי הרבים' ע"י רשת ישיבות נובהרדוק שהקים.

הבא לשאוב מתוכו ישאב כמות יכולתו ובית קיבול כליו, מי ב'נמלא' מי בכוסות, מי בדלי, מי בחבית, ומי שיודע להמשיך בצנורות גדולים, ימשיך וישקה, וימתיק במעינות הישועה לכל העולם כולו.

ועל הזנחה זו, על מניעת השאיבה בכלים המתאימים, על החזקת הכלים בפניות נדחות ואפילות, עד כדי העלאת הלודה מאי שימוש 'קובלות' האותיות לפני הקב"ה, מתנות הן ומתאוננות שבני האדם בני התורה שהוכנו וצוידו בכל הכלים המתאימים, מתרפים בעבודתם עבודת הקודש שהוטלה עליהם.

ועל זה אמרו שו"ד של שרי שהיתה 'ססה' ופורחת ומרחפת לפני כסא הכבוד בתלונה על שהוסחה ממקומה... שאין מי מבעלי הבחירה שיאמצנה ויגשימנה בחיים. יו"ד זו זכתה סוף סוף והגיעה לתיקונה בזה שנודגה ליהושע, להעלותה ע"י מסירת נפשו, ותפילת משה רבו...

ורבות הן 'אותיות' ורבים הם הימים, השנים, השבועות, הירחים, אף השעות הקטנות, לרבות את הרגעים הדקים, הטסים ופורחים לפני כסא הכבוד בקובלנא... על הזנחתם וזלזולם, מטעם האנשים היכולים והמבורכים בכשרון החידוש וההמצאה כשרון גילוי האורות, והלבשת נשמות, ואינם עושים. על הזנחת אלו, גדולה היא עד מאוד היא התביעה השמימית, וישים נא כל בעל תורה ומוסר להנות את לבו לכך...

וזהו תמצית תפלתנו תפילת רב (ברכות מ"ז) ותתן לנו חיים ארוכים – שתהיינו בהבנת ובהרגשת אורך הזמן הצפון בכל רגע ורגע, ואז לו הבנו זאת, לא היינו נותנים לרגעים היקרים האלה ולא לאותיות היקרות שלנו שתבואנה בקובלנה עלינו לפני כסא הכבוד. וזאת היא לכן בן תורה ומוסר לדעת, שהושמה עליו מן השמים חובת 'חידוש' ואימוץ של לכל הפחות אות אחת או מאמר אחד שבתורה, להעלות ולגלות את אורה, ולהלבישה בלבושה המתאים להיים המציאותיים... עכ"ל הרב חיים אפרים זייציק³ זצ"ל בכפרו תורת הנפש בפרשתנו.

ההבדל בין ברכת ה' את מברכי אברהם להפכם

וְאֲבִרְכָה מְבָרְכֶיךָ וְיִמְקַלְלֶיךָ אֶאָר וְנִבְרְכֶיךָ בְּךָ כֹּל מְשַׁפְּחֵת הָאֲדָמָה (בראשית י"ב ג')

בספר חזון ישעיה לרב ישעיה יונגרייז זצ"ל הי"ד כתב בפרשתנו וזלה"ק:

יש לדקדק דכמו שאמר וְאֲבִרְכָה מְבָרְכֶיךָ, היה לו לומר וְאֶאָר מְקַלְלֶיךָ⁴. וראיתי בזכרון אפרים ז"ל הביא בשם החת"ם סופר ז"ל על זה דבר נחמד. דהנה ברכת העני היא קטן הערך מאוד, דאם יש לעני דבר מועט, כעשירות נחשב בעיניו ובטבע המברך לברך את חבירו כפי השגתו וא"כ כשהעני מברך לאחר אז מברך אותו בדבר מועט מה שנחשב אצלו כעשירות. אך קלתו מר הוא מאוד כי הוא טעם בכל מיני צרות ויודע מספרן, אך ברכת העשיר הוא טוב מאוד כי מברך לחבירו במה שגם אצלו נחשב לעשירות והקללה אינו מר

³ הרב חיים אפרים זייציק זצ"ל מגדולי בעלי המוסר בדור האחרון, שזכה לינק מאילנות הגבוהים ביותר בעולם המוסר בשיבות נובהרדוק (ביניהם הרב אברהם יפהן זצ"ל), הוגלה לסיביר שם היה בסכנת חיים מתמדת, זכה להנצל לעלות לארץ ישראל לימד בישיבות 'תפארת ישראל' בחיפה וכן בירושלים עיה"ק, בה קבע מקום משכנו עד הסתלקותו. כתב ספרי מוסר רבים כביאור פרשיות התורה, המועדים, הפטרות, סדור התפילה (ד"כ) ועוד. כולם בעמקות ובלשון פיוטית ועשירה עד למאוד. כך כתב בריש ספרו אור הנפש ה"ב:

בחסל סידור ספרי זה אפרוש כפי לשמים ובלב ספוג רגשי הודיה והכנעה אברך את ה' על אשר הביאני עד הלום, הוציאני ממסגר ומאפילה לאורה ודרור ועוד הואיל להעניק אותי מאוצרו הטוב... ולקדש שמו יתברך בפרי הגיגי ועשתונותי, ונשאתי בחובי כשכיב גחלת עוממות בחתחתי ההרפתאות והנסיונות בתקופת הזעם והשוואה של השנים האחרונות... ידי אשר ברתו עצי יער במדבריות נעזבים ושוממים, הצבו בורות בטיט היון במקומות שאיה צלמות וצמאון, מי מילל שאלו הידים הנוקשות והמצומקות תהיינה עוד משובגלות לכתוב ולרשום חסדי ה' ונפלאותיו, למען ספר לדור אחרון. לבי זה ששבע ביום התפלג ונמוג מפחד ונגזר לגזרים מאימת הרשעים האכזרים שהתעללו בנו, מי מילל שלב זה יכון ויתעודד להתרונן ולהשמיע צלילי לחן רינה והודיה לה' יתברך!...

הבה נפרסם ונגלה לעין כל את יפעת וזיו נשמתינו, זמרה ננעים וקול נרים בתהלות ותשבחות ובמפעלים העצומים לכבוד ה' יתברך ותורתו הקדושה, נחדש נא את חיינו בדרכי התורה והמוסר, נקדש נא את ימינו ולילותנו לכבוד שמים... עכ"ל הרב זייציק זצ"ל. (ראה עוד בספר מפיחם של רבותינו עמ' 246-223 מאמרו 'המוסר היכן הוא')
⁴ כלומר הקדמת הפועל ואברכה, אאר.

כל כך, כי לפי השנתו גם זה לקללה יחשב, באם לא יהיה לו ארמון גדול ותוכו רצוף עם כלים יקרים רק בית פשוט עם כלי בית פשוטים וכדומה ומוכן מאליו שאם יקלל את הכירו בזה להרכה בני אדם לברכה יחשב.

וזהו מה שהבטיח הקב"ה לאברהם ואברהם מברכין, פירוש שאברהם מקודם למי שיברכך למען יהיה הברכה דשנים ורעננים, אך ומקללך אאר פירוש למי שיקללו אותך אאר אח"כ ולא קודם שיקללו, למען לא יתנו קללה לאחר שעבר עליהם כום התרעלה. עכ"ל הרב ישעיה יונגרייז⁵ זצ"ל הי"ד.

כה יהיה זרעך – בהנהגה למעלה מהטבע

וַיִּזְאֵל אֱתָו הַחֹזֶה וַיֹּאמֶר הַכְּטִינָא הַשְּׁמַיְמָה וְסַפֵּר הַקּוֹכְבִּים אִם יתְּוֹכֵל לְסַפֵּר אֶתְם וַיֹּאמֶר לוֹ כַּה יִהְיֶה זְרַעְךָ וְהָאֵמֶן בְּהַ יִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה (בראשית ט"ו ה'–ו').

הרב יהושע בוקסבוים⁶ זצ"ל הי"ד כתב בספרו אור פני יהושע בפרשתנו וזלה"ק:

⁵ הרב ישעיה יונגרייז (תר"ל–תש"ד) אביו היה הרב אברהם הלוי יונגרייז בעהמ"ח בית אברהם, אמו הרבנית אסתר היתה בתו של הרב אברהם יצחק גליק בעהמ"ח שות יד יצחק ובאר יצחק. הרב ישעיה שימש כרבנות בקהילה ליד גרוסוורדייאן (עיירה מפורסמת ברומניה) ולאחר מכן בשנת תרצ"ה עבר לעיירה עצמה, ובאותה תקופה המשיך לשמש כרב לקהילתו הקודמת שהיתה כאמור בסמיכות. היה בקשרי ידידות עם הרב יששכר טייכטאל אשר בספרו משנה שכיר עה"ת (נדפס מכת"י תשע"ה) הביא מהרב ישעיה בפרשתנו. חיבר ספר משנה התלמוד על סוגיות הש"ס וכן את ספרו עה"ת חזון ישעיה ממנו הובאו הדברים לעיל. מהדורה ראשונה נדפסה בתרפ"ד, מהדורה שניה בתרצ"ט סמוך לפרוץ מלחמת העולם השניה ותחילת הורבן בשואה. בהקדמתו מספר על התלכמותו בהדפסת הספר וזלה"ק: יודע המחשבות ובוהן הלבבות יודע עד כמה קשה עלי לכתוב פרי מחשבותי בהוצאתי חיבורי הנוכחי בעזרת ה' צורי וגואלי, כי אם שבודאי אתן תודה לה' יתברך שמו שזיכני להוציא חיבורי השביעי, אבל איך אשמה בשומעי מצרת אחי ורעי במדינות אחרות שמחמת המת המציק מוכרחים לעזוב מקומם והולכים מגולה לגולה ורובא דרובא לא מצאו מנוח לכף רגלם. ובאמת מתחילה עלה במחשבותי למנוע פרי עמי ולקיים ישב כרד וידום כי עת לחשות ולצער בצרתן של ישראל, אך שוב נחמת, כי מה אפעל בזה כי אדרבא לאלה אשר יושבים במנוחה החוב מוטל להפיץ התורה להראות בזה תודתם לה'... עכ"ל מהקדמת ספרו בתקופת חושך הנ"ל.

נספה עקד"ה באושוויץ בתש"ד, עמו רבים מבני משפחתו לענפיהם.

⁶ הרב יהושע בוקסבוים הי"ד (תרל"ז – תש"ד) אביו ר' יוסף היה שוחט. בילדותו עבד בחנות של הוריו ובזמנו הפנוי למד אצל אצל הדיין הרב משה יוסף הופמן מחבר הספר "מיו באר מים חיים" על מסכת ברכות. בהיותו בן שש עשרה למד אצל הרב שמואל רוזנברג מחבר שו"ת באר שמואל בישיבת אונסדורף. הוא למד בהתמדה מתוך הדחק, והיה לאחד מהתלמידים המצוינים בישיבה.

בשנת תרנ"ט הוסמך להוראה בידי רבו ובידי רבה של מאד, רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר זצ"ל מחבר הספר לבושי מרדכי. נשא לאשה את מרים הי"ד בת הרב מאיר בלוך, ונולדו להם: ר' נפתלי הי"ד, ר' יחיאל יוסף הי"ד מו"צ ודיין בגלנטא חתן רבי גרשון אברהם גאלדבערגער אב"ד בערצאל מחבר הספר נחלת הגרשוני, אסתר גינצבורג הי"ד, מלכה הורביץ הי"ד, ר' אברהם יצחק הי"ד רב ור"מ בקאניזא, יהודה הי"ד (נולד בתרפ"ו), רבקה הי"ד (נולדה בתרפ"ז) ומאיר חיים הי"ד (נולד בתרפ"ח). ר' יונה (נולד בתרע"ט), ר' שמואל (נולד בתר"פ) שניהם השרידים מילדיו שנותרו בחיים מההורבן הגדול, היו בארץ ישראל באותה תקופה (עפ"י הקדמת מהדורה ראשונה של הספר בתש"י)

הרב יהושע למד במשך עשר שנים כשהוא סמוך על שולחן הותנו בעיר אהעל. בתקופה זו כתב עשרות קונטרסים של דברי תורה, התעמק גם בלימוד התנ"ך, התקרב לחסידות והיה לחסידו של האדמו"ר משניאווה, רבי משה הברשטם. בהמלצת רבו, רבי שמואל רוזנברג, מונה בשנת תר"ע לרבה של מגנדורף והקים בה ישיבה. בשנת תרפ"ב מונה לאב"ד גלנטא שבסלובקיה, הקים בה ישיבה גדולה שבשיאה מנתה הישיבה כמאתים ושלושים תלמידים. הרב התייחס באופן אישי לכל תלמיד, בהן אותם לעתים קרובות ועודד אותם להשקיע ולהתעמק בלימודם. הוא סידר להם חדר אוכל מסודר ודאג אישית לכלכלת התלמידים מבני העניים. התלמידים נדרשו להקפיד על הופעתם החיצונית המסודרת. הרב עודד את תלמידיו ללמוד תנ"ך ומוסר, ואף לימוד לעתים מוסר בישיבה. הרב היה דרשן מעולה ונתן שיחות מרתקות בישיבה בשבתות. על אף אהבתו לארץ ישראל, ורצונו לעלות לארץ, דחה את עליתו בשל מהויכותו לקהילתו ולתלמידיו. בנוסף הרב הצטרף לחברה קדישא בגלנטא.

בסיון תש"ד נתקבלה פקודה לשלוח את יהודי גלנטא לברקנאו במקביל התקבל גם אישור לשחרר את ראש הישיבה ומשפחתו, אישור שניתן מתוך ההערכה הרבה שזכה לה אפילו מצד הנאצים. אולם הרב סירב, ולפני שיצאה הרכבת לדרכה נשא דרשה מרגשת לפני עדתו בנושא של קידוש השם על כסים דברי חז"ל בכל נפשך – אפילו נוטל את נפשך."

אפשר לפרש דידוע שאברהם אבינו ע"ה התנהג בפרישות מענייני עוה"ז למעלה מן הטבע, ולכן התנהג עמו הקב"ה גם כן למעלה מן הטבע, כי נולד לו בן לעת זקנתו, ולשרה לא היה אפילו מטרון, אבל אברהם אבינו ברוב ענותנותו השב הנהגה ניסיות זו לחסד מה' יתברך, ולכן כששמע שגם בניו יזכו להנהגה חוץ מהטבע, האמין, שכמו שהוא זכה לחסד כן יזכו גם בניו הגם שלא יהיו ראויים ח"ו, ולזה כתיב **ויוצא אותו החוצה**, שהגביהו למעלה מן הכוכבים, כפירוש רש"י ז"ל, למעלה מן הטבע, שלא יהיה משועבד לטבע, ואמר לו הקב"ה **כה יהיה זרעך**, שבניך גם כן יזכו לבחינה למעלה מן הטבע. והאמין זאת, יען **ויחשבה לו צדקה**, שחשב שגם לו לאברהם עושה הקב"ה הנהגה זו בבחינת צדקה וחסד אעפ"י שאינו ראוי לכך, וא"כ בודאי גם לבניו יעשה ה' יתברך כך⁸. עכ"ל הרב יהושע בוקסבוים זצ"ל הי"ד.

אף בשעת ויכוח ומחלוקת אל ישכה מעלת הבירו

וַיֹּאמֶר אֲבְרָם אֱלִילֹזִם אֱלִילָנָא תְּהִי מְרִיבָהּ בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין רַעֲיָי וּבֵין רַעֲיָיךָ כִּי אֲנֹשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ (בראשית י"ג ח')

כותב הרב חיים יהודה מאיר הגר מוויז'ניץ⁹ זצ"ל בספר שיצא עפ"י כתביו זכר חיי"ם בפרשתנו וזלה"ק:

דרך המחלוקת בעונות הרבים הוא שכל אחד מהצדדים רואה את עצמו צדיק וישר בלי שום שמץ עוולה, ואת הצד השני לרע ומר מאוד בלי שמץ מהאמת. לכן בא הכתוב ומלמדנו שאברהם אבינו לא כן אמר והתיחם להשני, אל נא תהי מריבה ביני ובינך כי אנשים אחים אנחנו, אפילו בשעת מריבה ישים אל לבו שאנשים אחים אנחנו, וגם בחברך העומד עתה כנגדך נמצאים מעלות, אף שרואה בו רק חסרונות, כמו בך בעצמך. עכ"ל הרב חיים יהודה מאיר זצ"ל.

הגליון נלקט ונערך בחסד ה' יתברך ובטובו ע"י יהודה יעקב ברקאי 0526514000 ybarkai6@gmail.com

לאחר תחילת הנסיעה ברכבת התבטא הרב שנסועים ל"גן עדן" וביקש מתלמידיו ובני עדתו להצטרף עמו בשירת "אני מאמין". לפני חניית הרכבת באושוויץ קרא להגביר את עוצמת השירה. הרב נספה בכ"ו בסיוון תש"ד, יחד עם רבים מבני עדתו וילדיו כפי שנרשם למעלה.

הספר **אור פני יהושע יצא לאור** ע"י תלמידיו לאחר הסתלקותו בירושלים בתש"י, מהדורה חדשה ממנה נערכו הדברים תשפ"ב, בתחילתו מבוא תולדות הרב זצ"ל.

⁷ בית הוולד, רחם. עפ"י בראשית רבה נ"ג ה'.

⁸ מן הענין להביא בכאן דבריו המופלאים של ר' **צדוק הכהן מלובלין** זיע"א **מדברי סופרים** (מאמר ט"ז) וזלה"ק: אין ליהודי להתיימש משום דבר, בין בענייני הגוף כמו שאמרו (ברכות י' ע"א) אפילו הרב הדה מונחת על צוארו אל ימנע מן הרחמים. בין בענייני הנפש אפילו משתקע והולך בענייני עוה"ז, אל יתיימש בעצמו לומר שלא יוכל לפרוש עוד, כי אין יאוש כלל אצל יהודי, וה' יתברך יכול לעזור בכל ענין, וכל בנין אומה הישראלית היה אחר היאוש הגמור דאברהם ושרה זקנים ומי מלל לאברהם הניקה וגו'...ואם היה רצון ה' יתברך לפקדם היה פוקדם מקודם דלמעט בנם עדיף ולא עבד ניסא במקום שאין צורך, אבל באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין האומה דוקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפילו שרה שתפקד עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין שאין להתיימש כלל, דלעולם ה' יתברך יכול לעזור היפלא מה' דבר, ואין לחקור למה עשה ה' בכה, וכן הישועה לעתיד נאמר (ישעיהו נ"ג) מי האמין לשמועתנו...ועל כן אמר (ישעיהו נ"א) **הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם**, דגם התחלת בניכם היה כן אחר היאוש...עכ"ל ר' צדוק הכהן זצ"ל.

⁹ הרב חיים יהודה מאיר זצ"ל בנו הישראלי מנחם מוויז'ניץ, בנו בכורו של **האבהת ישראל** רבי ישראל הגר זלה"ה. אביו הישראלי מנחם נפטר לפני השואה. בנו הרב חיים יהודה מאיר שרד בנימי ניסים את התופת בשואה, ואף בסיום החורבן עודד והדריך אנשיו להזהר מאוד באכילה לאחר הרעב האיום שפבלו ממנו במחנות ההשמדה, ורבים קיפחו חייהם בגלל שאכלו לא בצורה נכונה. לאחר שיצא מהמחנות עבר לתקופת מה לארה"ב אך סירב בכל תוקף לקבל כתר האדמורות שבקשו והתחננו שארית הפליטה לעטר את ראשו. ואמר 'איך אתעלה ואכהן פאר אחרי עברו שנות השואה בלי תורה ובלי מעשים וכו'. בשנת תשי"ח עלה לארץ ישראל אך המשיך לסרב לקבל כל עול רבנות שהיא שהוצעה לו. כפף עצמו תחת דודו **האמרי חיים** מוויז'ניץ. בשנת תשכ"ה זכה להעלות את עצמות אביו מאירופה לארץ ישראל, ולקברו באוהל אדמורי ויז'ניץ בבני ברק.

בשנת תשכ"ה בחיותו רק כבן נ"ה החזיר נשמתו לכוראו, ונקבר בסמיכות לאביו. לא זכה להשאיר זש"ק. דברי התורה בספר שנאספו ונערכו הם זכרו ושמו בעולם. כמו"כ השאיר ספר בכת"י בנושא 'תשובה מאהבה', נדפס לאחר פטירתו בשם **זכר חיי"ם ילקוט תשובה מאהבה** (בני ברק תשד"מ).